

Martin Posch

JOZEF GABČÍK

ČLOVEK,
VOJAK,
LEGENDA

m a m
m a m

Martin Posch

JOZEF GABČÍK

**ČLOVEK,
VOJAK,
LEGENDA**

Martin Posch
Jozef Gabčík.
Človek, vojak, legenda
Prvé vydanie

Publikácia bola vypracovaná v rámci projektu VEGA č. 2/0048/24 *Odboj a minority na Slovensku v podmienkach druhej svetovej vojny* riešenom na Historickom ústave Slovenskej akadémie vied, v. v. i.

Odborní recenzenti:
Mgr. Juraj Kalina,
PhDr. Pavel Kreisinger, Ph.D.,
doc. Mgr. Eva Škorvanková, PhD.

Tento projekt bol podporený z verejných zdrojov poskytnutých Fondom na podporu umenia. Publikácia reprezentuje výlučne názor autora a fond nezodpovedá za jej obsah.

Slovak edition © Vydavateľstvo MAMAŠ 2026
All rights reserved.

ISBN 978-80-8268-261-1

Obsah

Predslov

Akú hodnotu má odvaha?

Veronika Homolová Tóthová

11

Slovo z Poluvsia

Soňa Vanovčanová

15

Úvod

Čo sa dá stihnúť za 30 rokov?

19

Detstvo a dospievanie

25

Československá armáda
v medzivojnovom období

33

**Britské spravodajské služby
a Československo**
pred začiatkom druhej svetovej vojny

45

Ľudácka Slovenská republika
Ochotný partner nacistického Nemecka

55

Protektorát Čechy a Morava
pred Heydrichom

61

Opäť v radoch československej armády
Boje vo Francúzsku
a útek do Veľkej Británie

83

Vzbura v Cholmondeley
a jej význam pre obraz zahraničnej armády

101

Muž z mäsa a kostí –
bitkár Jozef Gabčík

111

Vznik SOE

119

Reinhard Heydrich
ako zastupujúci ríšsky protektor

135

Plánovanie atentátu
a príprava agentov vo Veľkej Británii

147

Doma

169

Jan Zelenka-Hajský
Muž, vďaka ktorému *Anthropoid* uspel

187

Anna Malinová
a Jozef Gabčík – koniec búrliváka?

193

Tí na druhej strane
Nacistický bezpečnostný aparát v boji
proti československým agentom

199

Atentát

207

Následky atentátu

221

Lidice a Ležáky

Tragédia a otázka zodpovednosti

231

Zrada, boj a smrť

241

Svatobořice

259

Po smrti

263

Mauthausen a *Anthropoid*

267

Význam atentátu

pre československý odboj počas
druhej svetovej vojny

271

Anthropoid a Jozef Gabčík
na striebornom plátne

277

**Od názvu obce cez
najväčšieho Slováka
až po generálmajora
Jozef Gabčík vo verejnom priestore**

289

Záver

299

Literatúra a pramene

304

Skratky a vysvetlivky

316

Predslov

Akú hodnotu má odvaha?

Veronika Homolová Tóthová
autorka knihy *Mama milovala Gabčíka*

Pre tých, ktorí odvahu nikdy nemali, je úplne bezcenná. Pre tých, čo vedeli, že by ju mať mali, no rozhodli sa inak alebo zaváhali, ostane navždy mučivou výčitkou. A pre tých, ktorí sa niekedy v živote museli postaviť za ideály, ktorým verili a brániť ich, má hodnotu všetkého, čo obetovali. Gabčíkov príbeh nám pripomína, že odvaha nie je vlastnosť, s ktorou sa rodíme. Odvaha je séria rozhodnutí.

Jozef Gabčík bol odvážny muž. Vo všetkých odtieňoch, ktoré toto slovo zahŕňa – postavil sa otcovi, ktorý z neho chcel mať gazdu a nie vojaka, vrátil sa do práce po otrave yperitom, hneď ako sa mu obnovil zrak, odmietol nemeckým vojakom vydať kľúče od skladu, ktorý mal na starosti, ušiel zo Slovenska a neváhal sa prihlásiť k odporu voči nacistom. Každé z týchto rozhodnutí mohol urobiť inak.

Keď som sa snažila predstaviť si ho, či už pri nakrúcaní filmu, alebo písaní knihy, vychádzala som zo zachytených spomienok tých, ktorí Gabčíka poznali. Chcela som ho vidieť aj ako dedinského chlapca – podľa opisu jeho príbuznej, ktorý mi asi pred pätnástimi rokmi sprostredkoval historik Dušan Halaj.

Mladý Jozef vyrastá s mamou a tromi súrodencami a túžobne čaká, kým sa otec vráti spoza oceánu. Čaká roky. A keď konečne príde, prinesie mu úžasný dar – kordovánky. A to v časoch, keď deti chodili po dedine bosé. A neboli to len také obyčajné čižmy – boli červené! Síce sú mu ešte veľké, otec ich schválne kúpil väčšie, nech ich má, keď už bude mládenčiť. No uznajte, že Jožko na to nemohol čakať. Obuje si tie úžasné čižmy a všetkým deťom v miestnom potoku predvedie, že sú nielen krásne, ale aj zázračné, pretože údajne nepremokajú. Úplne vidím tú jeho chlapčenskú, rozžiarenú tvár, ako v tých červených čižmách skáče v potoku a deti sa tomu fascinovane prizierajú. Mnohým z nich zrejme napadlo, že ho za toto lapajstvo tata riadne vylátajú. Ale Jožko sa toho nebál.

Dušan Halaj sa v 70. a 80. rokoch 20. storočia rozprával s Jozefovými príbuznými, kamarátmi a spolužiakmi. Stala sa táto príhoda naozaj alebo vznikla časom, aby ilustrovala, že bol Jozef neposedný a svojhlavý už od malička? Nevieme a nikdy to nezistíme s istotou. A práve v tomto priestore medzi faktom a legendou tkvie otázka, ktorú si kladie každý, kto sa Gabčíkom vážnejšie zaoberá: čo o ňom vlastne vieme?

Spomínať na Jozefa Gabčíka nie je iba rozoberať tých 15 – 20 sekúnd útoku. Patrí k tomu aj hovoriť o ňom ako o človeku, ktorý rád boxoval, jazdil na bicykli a hral na krídlovke. Prinášať nové informácie o jeho rodine, ako to robí Soňa Vanovčanová z Múzea a pamätníka Jozefa Gabčíka v Poluvsí, vyvracať mýty, hľadať v archívoch a spájať súvislosti, ako to robí Martin Posch.

A práve tu prichádza jeho kniha *Jozef Gabčík s podtitulom Človek, vojak, legenda*.

Ak o Jozefovi Gabčíkovi chcete vedieť najmä fakty, no zároveň zistiť, čo sú v jeho príbehu nánosy mýtov a roky opakované legendy, vybrali ste si správne. Martin Posch sa venuje všetkým situáciám, ktorým Gabčík čelil a pri ktorých sa vždy mohol rozhodnúť, ako sa k nim postaví, aké budú jeho osobné dejiny. Zároveň zasadzuje tieto rozhodnutia do širšieho kontextu veľkých dejín – tých, ktoré sa diali okolo alebo súbežne s jeho životom. A to považujem za veľmi dôležité. Poznať súvislosti nám totiž dovoľuje lepšie pochopiť okolnosti, na základe ktorých Gabčík svoje rozhodnutia robil. Bez nich by sme posudzovali odvahu nevediac, čo všetko stálo proti nej.

Kniha zároveň ukazuje, že tam, kde sa jednoznačné informácie nezachovali, sa začínú vytvárať legendy. Jednou z nich je napríklad tá, že Gabčík pred útekom do Poľska vo vojenskom sklade poškodil nádoby s yperitom, aby otrávil nemeckých vojakov. Tento akt vzdoru mu zrejme mal dodať ešte väčšieho odbojového ducha. Alebo tá, ktorú mi pri odhaľovaní Gabčíkovej busty oproti domu, v ktorom býval, prišiel povedať miestny muž. Bol rozhorčený, že sa Gabčíkovi pamätník vôbec odhaľuje, pretože on ho vnímal ako nezodpovedného frajera, vinou ktorého dali počas vyšetrovania atentátu bezpečnostné orgány odviesť z Poluvsia všetkých chlapcov a mužov nad šesťnásť rokov na zámok v Kunerade a držali ich tam niekoľko dní. Vraj mu to rozprával jeho dedo. Martin Posch zakorenené legendy neignoruje, naopak, skúma aj tie, pomenúva a hľadá, čo sa za nimi skrýva.

V knihe sa venuje aj osudom ľudí, ktoré zostávajú v Gabčíkovom príbehu často v úzadí. Napríklad internačnému táboru vo Svatobořiciach. Pani Alena Voštová, dcéra Gabčíkovej dôležitej spojky a spolupracovníčky – a zároveň jeho milej Anny Malinovej –, bola v tomto tábore väznená od apríla 1944. Mala vtedy len päť rokov. Dodnes s láskou spomína na profesorku Mílu Markovú aj na manželku a dcéru generála Klapálka, ktoré boli v tábore internované tiež. Aj tieto osudy patria ku Gabčíkovmu príbehu a príbehu ďalších desiatok a stoviek odvážnych ľudí.

Na atentát na Heydricha si ľudia spomenú každý rok. Ja však vždy myslím na noc po ňom. Na chvíle, keď Gabčík a Kubiš zmizli v uliciach Prahy a stovky mužov začali prehľadávať mesto. Na byty, kuchyne a zadné izby, v ktorých sedeli ľudia, čo im pomohli – a zrazu už vedeli, že niet cesty späť. Premýšľam, koľko strachu v tú noc cítili. Koľkí stáli voči besneniu neochvejne. Koľkí pochybovali, či urobili správnu vec. Či práve neodsúdili vlastné rodiny. A predsa v tú noc nikto nezaváhal. Nikto sa nezlomil. Myslím aj na ich deti. Na tie, ktoré nechápali, prečo sú rodičia zrazu takí tichí a napätí. Prečo ich poslali spať skôr než zvyčajne a sami ešte dlho sedeli v kuchyni pri zhasnutom svetle, načúvali zvukom z ulice a čakali.

A potom prišli autá. Dupot čižiem na schodoch. Prudké búchanie na dvere o poschodie nižšie. Už sa blížia, už sú takmer u nich. Aká nekonečná musela byť tá noc. A možno ich držala iba jediná

myšlienka: niekto to zlo zastaviť musí. A teraz sme to my. Na nich všetkých musíme spomínať, ak chceme pochopiť cenu za to, že dovoľíme zlu vyrásť a postavíme sa mu, až keď je silné.

Jozef, ktorý skáče v červených čižmách v potoku, a Gabčík, ktorý drží v rukách zbraň a čaká na Heydrichovo auto, je ten istý človek. Táto kniha vám pomôže pochopiť, ako sa jeden stal druhým.

„Jožko to bol taký smelec. Bol to smelec, inteligentný a súci do sveta.“
Jozef Ziman, kamarát a vrstovník Jozefa Gabčíka

Bratislava, jún 2026

Slovo z Poluvsia

Soňa Vanovčanová

Múzeum a pamätník Jozefa Gabčíka v Poluvsí, a.z.

Ked stojíte na železničnej zastávke v Poluvsí, obklopení tichom malebnej rajeckej prírody, len málokomu by napadlo, že práve toto miesto je hlboko prepojené s udalosťou, ktorá zmenila chod európskych dejín. Pár metrov odtiaľto stojí dom označovaný ako rodný dom muža, ktorého meno sa stalo synonymom absolútneho hrdinstva, sebaobetovania a vzdoru proti totalitnej zlovôli. Jozef Gabčík. Pre svet ikonická postava protifašistického odboja a hrdina operácie *Anthropoid*, pre nás v prvom rade sused a človek, ktorého rodisko je tu, v Poluvsí.

Dlhé desaťročia sme boli zvyknutí vnímať Jozefa Gabčíka cez optiku učebníc dejepisu, odborných štúdií, beletrie, filmových spracovaní či oficiálnych pamätníkov. Tieto formy spracovania a vyjadrenia úcty sú nepochybne dôležité, zaslúžené a potrebné. Avšak pre hlbšie pochopenie toho, kým Jozef Gabčík v skutočnosti bol, je nevyhnutné vrátiť sa na začiatok. Je našou povinnosťou pozrieť sa na prostredie a rodinu, ktoré ho formovali. Jozef totiž nespadol z neba ako hotový hrdina z bronz; bol dieťaťom svojej doby, synom drsnej, no hlboko ľudskej Rajeckej doliny.

Rodina Gabčíkovcov žila príbeh, ktorý bol pre vtedajšie Slovensko typický. Bol to príbeh chudoby, tvrdej práce a hľadania východiska z núdze v zámorí. Jozefov otec strávil takmer dvadsať rokov v Spojených štátoch amerických. Celé dve dekády pendloval medzi novým svetom a rodným Poluvsím, aby dokázal zabezpečiť základné ekonomické zázemie pre svojich najbližších. Z ťažko zarobených peňazí staval dom, zatiaľ čo v Poluvsí ležala celá ťarcha výchovy detí a starostlivosti o hospodárstvo na pleciach matky. Medzi otcovými návratmi z Ameriky sa rodili deti, rástli steny nového domova a formoval sa charakter budúcich generácií. V tomto prostredí, definovanom neprítomnosťou otca, nesmiernou obetavosťou matky a neustálym zápasom o prežitie, rástol aj mladý Jozef. Tu sa učil zodpovednosti, skromnosti a vnútornej sile.

Pátranie po tejto autentickej ľudskej tvári nášho rodáka je však o to zložitejšie, že po Jozefovi Gabčíkovi nám nezostali žiadne rukopisné záznamy, listy či osobný denník, z ktorého by sme mohli priamo čítať jeho myšlienky – tak, ako je to možné napríklad u jeho odbojových druhov Jana Kubiša alebo Adolfa Opálku. O to viac sme odkázaní na ústnu tradíciu, na útržky osobných spomienok priateľov z detstva, susedov, veliteľov či príbuzných, ktoré nám umožňujú nahliadnuť za oponu strohých vojenských spisov.

Pri ústnom prenose spomienok však narážame na rôzne prekážky a práve tie vytvárajú priestor na vznik rôznych mýtov, poloprávd a nesprávnych informácií, ktoré sa po desaťročia nekriticky preberajú v tlači a populárnej literatúre. Ukazuje sa, že bez pevných základov skutočného poznania sa aj ten najsilnejší príbeh môže časom deformovať a stratiť svoju pravú podstatu. Navyše, prenos spomienok bol u viacerých predkov Jozefa Gabčíka v priebehu 19. storočia veľmi skoro a tragicky prerušený tým, že potomstvo často osirelo už v ranom detstve. Výchova príbuznými či známymi nedokázala zabezpečiť ich kontinuálny prenos na potomkov, a tak sa dôležité detaily z minulosti úplne vytratili alebo zdeformovali, respektíve ďalším generáciám vôbec neodovzdali.

Aj z tohto dôvodu – napraviť tieto historické krivdy a vrátiť Gabčíkovmu príbehu jeho pravdivú, vedecky podloženú tvár, vznikol projekt *Malá izba veľkej odvahy*. Naším cieľom je prostredníctvom systematického archívneho výskumu odkrývať biele miesta

regionálnej a rodinnej histórie. Podarilo sa nám krok po kroku zrekonštruovať genealogické väzby rodu Gabčíkovcov, ktoré boli po celé generácie interpretované nesprávne.

Malá izba veľkej odvahy, symbolicky umiestnená priamo v priestoroch železničnej zastávky Poluvsie, však nie je len pamätníkom jedného muža. Je to miesto venované aj Jozefovým spolu bojovníkom a všetkým obetiam krutej heydrichiády. Železničná zastávka ako priestor evokuje odchody do neznáma, ale aj nádej na návrat – paralelu, ktorá tak mrazivo korešponduje s osudom parašutistov, ktorí odišli, aby nám vybojovali slobodu, no sami sa domov už nikdy nevrátili.

Z pozície niekoho, kto sa denne dotýka tejto lokálnej histórie, preto s nesmiernou vďakou vítam monografiu historika Martina Poscha. Jeho práca predstavuje dôležitý míľnik. Je to moment, keď sa Gabčíkov príbeh vracia domov v ucelenej, vedeckej a objektívnej podobe. Prepojenie akademického historického výskumu s našou regionálnu snahou v Poluvsí je dôkazom, že hrdinstvo našich predkov nestráca na význame ani po takmer storočí, a monografiu vítame k jubilejnému 85. výročiu operácie *Anthropoid* a zároveň 115. výročiu narodenia Jozefa Gabčíka.

Táto kniha nám pripomína, že za veľkými činmi svetových dejín stoja obyčajní ľudia z malých dedín, ktorí v rozhodujúcej chvíli dokázali prejaviť neobyčajnú odvahu a charakter. Verím, že publikácia čitateľom pomôže spoznať skutočnú tvár Jozefa Gabčíka. Vďaka precíznej analýze prostredia, osvetleniu dobových súvislostí a predstaveniu kľúčových osobností nám autor plasticky ukazuje, čo všetko formovalo a pripravilo tohto muža na odbojový čin, ktorým sa zapísal do svetových dejín.

Poluvsie, jún 2026

Úvod

Čo sa dá stihnúť za 30 rokov?

Jozef Gabčík sa nedožil ani svojich tridsiatych prvých narodenín. Padol v krypte Pravoslávneho chrámu svätých Cyrila a Metoda na Resslovej ulici v Prahe 18. júna 1942, niekoľko hodín po tom, čo sa skončil mnohohodinový nerovný boj proti príslušníkom *Waffen-SS* a gestapa. Vo veku, keď sa väčšina jeho rovesníkov snažila zastabilizovať svoje životy v búrlivých časoch, mal on za sebou cestu, ktorá ho zaviedla z malej obce v Rajeckej doline najskôr do československých kasární, neskôr do alžírskych púšť v uniforme Francúzskej cudzineckej légie, potom na fronty severného Francúzska, do škótskych horských oblastí, kde sa cvičili agenti *Special Operations Executive*, a napokon do pražskej Libne, kde 27. mája 1942 vykonal spoločne s Janom Kubišom najznámejší atentát druhej svetovej vojny. Otázka, čo sa dá za tridsať rokov stihnúť, nie je v jeho prípade rečníckou otázkou.

Napísať knihu o Jozefovi Gabčíkovi sa na prvý pohľad môže javiť ako vďačná téma. Vojak, ktorého meno pozná takmer každý, ktorého podobizeň sa nám zachovala na niekoľkých fotografiách, ktorému boli postavené pomníky, po ktorom je pomenovaná obec na juhozápadnom Slovensku a ktorého príbeh si možno pozrieť

sfilmovaný v hollywoodskej i európskej produkcii. Pravda je však taká, že práve táto zdanlivá rozpoznateľnosť zakrýva skutočnosť, s ktorou sa historik pri výskume Gabčíkovho života nevyhnutne potýka hneď v prvých mesiacoch. Sám Gabčík po sebe totiž takmer nič nezanechal. Nemáme jeho denník (na rozdiel od zachovaných denníkových záznamov Jana Kubiša), nezachovala sa rozsiahla osobná korešpondencia, nedisponujeme jeho povojnovými spomienkami, ktoré by mohol napísať ako pamätník udalostí, lebo žiadne povojnové obdobie v jeho prípade neexistovalo. Z jeho „produkcie“ sa zachovalo niekoľko vojenských listín, hodnotenia jeho nadriadených z prezenčnej služby, krátke poznámky v hláseniach britských spravodajských dôstojníkov, niekoľko spomienok jeho spolubojovníkov a niekoľko fragmentov dokumentov, ktoré vznikli v období po jeho smrti, keď sa o jeho osobe začalo hovoriť spôsobom presahujúcim jeho skutočný život a začala sa vytvárať Gabčíkova legenda.

Pre historika predstavuje táto situácia mimoriadnu výzvu a z nej vyrástla aj samotná štruktúra knihy, ktorú držíte v rukách. Nie je to klasická biografia v tom zmysle, že by sledovala výlučne osud jednej osoby. Príbeh Jozefa Gabčíka je súčasne príbehom československej armády, ktorá ho v tridsiatych rokoch vycvičila a vstúpila mu hodnoty, na ktoré sa neskôr odvolával aj v exile. Je príbehom Jozefa Gabčíka, ale aj československej zahraničnej armády, ktorá vznikala v zložitých podmienkach najprv vo Francúzsku a po jeho páde pokračovala v boji proti nacistickému Nemecku v Spojenom kráľovstve. Je aj príbehom *Special Operations Executive*, britskej spravodajskej organizácie, ktorá Gabčíka vycvičila a poskytla mu vybavenie i logistiku potrebnú na uskutočnenie operácie, ku ktorej dovtedy a ani potom v okupovanej Európe v tejto podobe nedošlo. A je aj príbehom domáceho odboja v Protektoráte Čechy a Morava, bez ktorého by sa atentát na zastupujúceho riíškeho protektora Reinharda Heydricha nikdy nepodaril.

Z uvedeného je jasné, že sa kniha nevyhýba ani témam, ktoré sa zdajú od ústrednej postavy vzdialené. Čitateľ sa tak dozvie základné informácie o kolapse Československej republiky, o vzniku ľudáckej Slovenskej republiky a jej servilnom prispôbovaní sa záujmom nacistického Nemecka, o premene českých krajín na

Protektorát Čechy a Morava, o úlohe ríšskeho protektora Konstantina von Neuratha aj o brutálnej politike po nástupe Reinharda Heydricha, o kreovaní exilových štruktúr v Londýne, o vzájomných vzťahoch medzi československými spravodajcami a britskou *Secret Intelligence Service* či *Special Operations Executive*. Všetky tieto „exkurzy“ totiž dotvárajú svet, v ktorom Jozef Gabčík pôsobil a umožňujú nám pochopiť jeho život, ako aj operáciu *Anthropoid* v širšom kontexte.

Kniha sa zámerne snaží vyrovnávať aj s legendami, ktoré sa okolo Gabčíkovho života postupne nahromadili. Niektoré z nich vznikli z dobrej vôle, z túžby urobiť obraz hrdinu ešte hrdinskejším. Iné mali konkrétnych autorov a slúžili konkrétnym záujmom, najčastejšie vlastnej povojnovej obhajobe, ako to bolo v prípade niektorých tvrdení profesora Ladislava Vaňka. Ďalšie vznikli ešte za ľudáckej Slovenskej republiky v dezinformačnej dielni Ústredne štátnej bezpečnosti, ktorá sa po atentáte snažila čo najviac očierniť Gabčíkovu rodinu, a niektoré stopy tejto propagandy možno nájsť v publicistike aj v súčasnosti. Súčasťou knihy je aj kapitola venovaná Gabčíkovi vo verejnom priestore. Tá si všíma jeho „posmrtnú cestu“ od londýnskeho vydania poštových známok z roku 1944 cez premenovanie obce Beš na Gabčíkovo v júni 1948, cez televíznu súťaž o najväčšieho Slováka v rokoch 2018 a 2019 až po sériu opakovaných posmrtných povýšení. Tieto akty predstavujú zaujímavú sondu do vývoja a stavu slovenskej historickej pamäti v kontexte československej rezistencie počas druhej svetovej vojny. Jozef Gabčík je, dovoľm si povedať, v slovenskej spoločnosti čím ďalej, tým známejší. To však, v kontexte mnohých pokrivených výkladov našich moderných dejín, neznamená, že tí, ktorí poznajú jeho meno, skutočne vedia, kým bol a čo vykonal. Aj z tohto dôvodu sa ho čitateľom snažím v texte predstaviť z troch uhlov pohľadu. Najprv je tu Jozef Gabčík ako človek z mäsa a kostí, ktorý mal aj svoje chyby; potom Gabčík ako vojak, ktorý dostal náročný rozkaz a s vypätím všetkých síl ho, spoločne so svojím priateľom a spolubojovníkom Janom Kubišom, splnil; no a napokon je tu aj legenda, ktorá sa okolo neho a celej operácie *Anthropoid* vytvorila za desaťročia, ktoré ubehli od zaseknutia legendárneho stengunu v pražskej zákrute.

Hoci je kniha určená hlavne širšej verejnosti, jej obsah vychádza z bádania v archívoch naprieč Európou a zo štúdia odbornej literatúry, ktorú napísali kolegyne a kolegovia predtým mnou. Bez ich práce by tento text nemohol vzniknúť a všade, kde to bolo možné a vhodné, som na ich prácu odkazoval. Tam, kde priame pramene chýbali, som sa snažil pohybovať s opatrnosťou a uvádzať čitateľa do situácie, v ktorej môže sám zvážiť pravdepodobnosť toho či onoho výkladu. Snahou bolo neskĺznuť ani do zbytočnej hagiografie, ale ani do neadekvátneho spochybňovania. Jozef Gabčík bol obyčajný človek. Vedel byť tvrdý k podriadeným, vedel byť spravodlivý, vedel sa zaľúbiť do dvoch žien naraz, vedel sa opiť tak, že vystrájal na anglickom vidieku, a vedel zoskočiť do noci nad Protektorátom s vedomím, že šanca na prežitie riskantnej operácie je minimálna.

Otázka z podtitulu úvodu, čo sa dá stihnúť za tridsať rokov, má napokon dve odpovede. Jedna z nich znie, že sa dá stihnúť veľmi málo, ak meriame život počtom prežitých rokov, nadobudnutým majetkom alebo dosiahnutou kariérou. Druhá odpoveď znie, že sa dá stihnúť veľmi veľa, ak meriame život tým, čo človek po sebe zanechá v dejinách európskeho odboja proti nacizmu. Jozef Gabčík stihol viac, ako by stihla väčšina ľudí za dvojnásobne dlhý život. a táto kniha je pokusom porozumieť tomu, ako sa to stalo a aké okolnosti k tomu viedli. Ak sa pri jej čítaní rozšíri obraz, ktorý o Gabčíkovi máme, o postavy domácich pomocníkov, britských spravodajcov, ľudáckych a nemeckých protivníkov a stoviek ďalších ľudí, ktorí stáli v pozadí toho „najhlasnejšieho výstrelu“ druhej svetovej vojny v strednej Európe, splnila kniha to, prečo bola napísaná.

Zároveň by som sa na záver úvodu tejto knihy chcel poďakovať všetkým, ktorí so mnou prácu v priebehu obdobia, keď vznikala, od priateľského nápadu až po finálnu verziu, konzultovali, a pomáhali tak vytvoriť jej finálnu podobu. Menovite chcem poďakovať Jurajovi Kalinovi, Pavlovi Kreisingerovi, Veronike Homolovej Tóthovej, Saši H. Petrášovej, Jozefovi Hyrjovi, Michalovi Schvarcovi, Soni Vanovčanovej a Eve Škorvankovej – ich pomoc mi umožnila knihu dokončiť v takej podobe, v akej sa dostáva k vám čitateľom. Najväčšie poďakovanie patrí mojej manželke